

УДК 378147

І. Белікова,

**викладач кафедри іноземної
філології Харківської гуманітарно-
педагогічної академії**

МУЛЬТИМЕДІЙНІ ЗАСОБИ НАВЧАННЯ - ЗАПОРУКА ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ВНЗ

***Анотація.** Стаття присвячена комплексному аналізу мультимедійних засобів навчання – заporуки підвищення якості вивчення іноземних мов у ВНЗ і визначає доцільність використання мультимедіа-системи у процесі викладання англійської та німецької мов у вищих навчальних закладах відповідно до визначеної мети. Визначається та обґрунтовується ефективність використання сучасних технологій викладання іноземної мови. У статті визначено основні методологічні та дидактичні вимоги щодо використання інформаційних технологій у процесі викладання іноземних мов у вищих навчальних закладах.*

***Ключові слова:** мультимедійні ресурси, інформаційні технології, інтерактивність, мультимедіа-система, комп'ютер, комп'ютеризоване навчання.*

И. Беликова

ПРИМЕНЕНИЕ МУЛЬТИМЕДИЙНЫХ СРЕДСТВ ОБУЧЕНИЯ В ПРОЦЕССЕ ИЗУЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ЯЗЫКОВ В ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ

***Аннотация.** Статья посвящена комплексному анализу мультимедийных способов обучения – залогоу повышения качества изучения иностранных языков в вузе и определяет целесообразность использования мультимедиа-системы в процессе преподавания английского и немецкого языков в высших учебных заведениях в соответствии с определенными*

целями. Определяется и обосновывается эффективность использования современных технологий преподавания иностранного языка. В статье определены основные методологические и дидактические требования к использованию информационных технологий в процессе преподавания иностранных языков в высших учебных заведениях.

Ключевые слова: мультимедийные ресурсы, информационные технологии, интерактивность, мультимедиа-система, компьютер, компьютеризированное обучение.

I. Belikova

APPLICATION OF MULTIMEDIA LEARNING BY FOREIGN LANGUAGE STUDY IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

Resume. *The article is devoted to the analysis of complex multimedia learning – the key to improving the quality of foreign language in high school, and determine the feasibility of using multimedia in teaching of English and German at universities in accordance with a specific purpose. Determined and justified the effectiveness of the use of modern technologies in teaching foreign languages. The article outlines the main methodological and didactic requirements for the use of information technologies in the teaching of foreign languages in higher education.*

Keywords: *multimedia resources, information technology, interactivity, multimedia system, computer, computerized learning.*

Постановка проблеми. Мінливі соціально-економічні умови сьогодення та нові пріоритети освіти, пов'язані зі зміною освітніх парадигм, що фіксують перехід від масово-репродуктивних форм і методів викладання до індивідуально-творчих, зростаючі вимоги до рівня загальнокультурної та спеціальної підготовки випускників ВНЗ, підготовка майбутніх фахівців до професійного компетентного входження в ринок праці з міцно сформованими потребами в постійній професійній самоосвіті та високим рівнем володіння іноземними мовами зумовлюють об'єктивну необхідність у професійно-педагогічній науковій підготовці.

Разом з тим, стрімкий розвиток мультимедійних технологій призводить до значної перебудови інформаційного середовища сучасного інформаційного суспільства, відкриваючи нові можливості, що знаходять своє відображення у сфері освіти.

Сучасна система освіти постійно оновлюється. Її розвиток залежить від науково-методичної значущості й обсягу освітніх інновацій, а також від ступеня їх поширення, що визначають прогресивні зміни в цій системі. Важливим чинником, що визначає характер змін у системі освіти, є науково-технічний прогрес, який не мислиться без інформаційних технологій.

Стрімке входження новітніх інформаційних технологій кардинально вплинули на всю систему освіти, зачепивши її зміст, форми й методи навчання, що спричинило зміну вимог до сучасного студента. Поява інноваційних інформаційних технологій в педагогіці не є випадковістю. Педагогіка вже давно шукає шляхи досягнення якщо не абсолютного, то високого і стабільного результату в роботі зі студентами вищих навчальних закладів. Отже, головним питанням сьогодення в системі освіти є опанування студентами вищих навчальних закладів умінь і навичок саморозвитку та самовдосконалення особистості, що значною мірою досягається шляхом упровадження інноваційних технологій, організації процесу навчання. Водночас слід пам'ятати, що будь-яку педагогічну технологію необхідно розглядати як цілісну систему в єдності компонентів і взаємозв'язків. Саме тому з низки найскладніших проблем, пов'язаних з процесом демократизації і реформування освіти, найсерйозніша зумовлена нестачею інформаційно-методичних видань і засобів навчання¹.

У сучасному житті сформовано соціальне замовлення на знання іноземної мови, зросли вимоги суспільства до якості іншомовної підготовки, особливо студентів вищих навчальних закладів. Отже, актуальність

¹ Науменко О. М. Деякі аспекти підготовки майбутніх учителів до використання засобів ІКТ в навчальній діяльності [Текст] ; / автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 // О. М. Науменко. – К., 2010. – С. 14.

дослідження проблеми застосування мультимедійних засобів навчання у процесі вивчення іноземних мов у вищих навчальних закладах зумовлена соціальними потребами в спеціалістах з високим рівнем знань іноземних мов, що водночас вимагає вивчення процесу формування іншомовної компетенції студентів у сучасних вищих навчальних закладах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, присвячених цій проблемі.

Наразі існує велика кількість робіт, присвячених проблемам розробки і впровадження інноваційних методик у процес навчання іноземних мов, аналізу позитивних і негативних моментів новітніх підходів у порівнянні з традиційними (Л. Сажко, Л. Маслак, Є. Тимченко, Т. Трофимішина, О. Чевичелова, А. Чуфарлічева та ін.). Одним зі шляхів можливого поліпшення навчання іноземній мові у вищих навчальних закладах є використання новітніх інформативних технологій навчання. Новітні мультимедійні засоби навчання відкривають студентам доступ до нетрадиційних джерел інформації, підвищують ефективність самостійної роботи, дають цілком нові можливості для творчості, знаходження і закріплення усяких професійних навиків, дають змогу реалізувати принципово нові форми і методи навчання².

Мета статті проаналізувати доцільність використання мультимедійних засобів навчання – запоруки підвищення якості вивчення іноземних мов у вищих навчальних закладах.

Виклад основного матеріалу. Упровадження мультимедійних технологій у сферу освіти – об'єктивна потреба сучасного суспільства.

Сучасну, постіндустріальну модель освіти важко уявити без використання новітніх технологій навчання англійської та німецької мов – без використання мультимедійних засобів навчання та мультимедійних технологій навчання. Підґрунтям упровадження мультимедійних технологій до освітнього простору є властивість мультимедіа – гармонійне інтегрування

² Петкова М. І. Формування інноваційного середовища під час навчання іноземним мовам [Текст] / М. І. Петкова // Збірник наукових праць. – Донецьк, 2010. – С. 8.

різних видів інформації. Поняття «мультимедіа» є багатограним і посідає важливе місце в процесі інформатизації освіти. «Мультимедіа» (від англ. multi – багато і від лат. media – носій, засіб, середовище, посередник) часто вживається як аналог терміна «засоби масової комунікації» (друк, фотографія, радіо, кінематограф, телебачення, відео, мультимедійні комп'ютерні системи, включаючи Інтернет). У загальноприйнятому визначенні «мультимедіа» – це спеціальна інтерактивна технологія, яка за допомогою технічних і програмних засобів забезпечує роботу з комп'ютерною графікою, текстом, мовленнєвим супроводом, високоякісним звуком, статичними зображеннями й відео³.

В електронних тлумачниках⁴ «мультимедіа» визначається у різний спосіб: як взаємодія візуальних- і аудіоефектів під керуванням інтерактивного програмного забезпечення; дані, які включають різні форми природної для людини інформації (звук і відео); одночасне використання різних форм представлення інформації та її обробка в єдиному об'єкті-контейнері. Окреслити поняття мультимедіа, яке об'єднує різноманітні інформаційні об'єкти – текст, графіку, відеоанімацію і звук, які можуть використовуватися як студентами, так і викладачами при проектуванні власних розробок; методичні прийоми використання комп'ютерних технологій. Розглянути застосування інструментальних засобів розробки навчальних мультимедіа-матеріалів для формування гіперпосилань між фрагментами змістовних частин, забезпечення інтерактивності та створення багатошарових модульних структур, які включають цифрові фотографії, скановані зображення, фрагменти фільмів і текстів. Практичне використання сучасних мультимедійних засобів навчання, що містять об'ємні бази даних,

³ Науменко О. М. Деякі аспекти підготовки майбутніх учителів до використання засобів ІКТ в навчальній діяльності [Текст] ; / автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 // О. М. Науменко. – К., 2010. – С. 6.

⁴ Тукало М. Д. Мультимедійні системи навчання як новий методологічний засіб інтерактивного навчання [Текст] / М. Д. Тукало // Збірник наукових праць Академії педагогічних наук України. – К., 2006. С. 8/

бази знань навчального матеріалу можливе лише за умови забезпечення інтегральних зв'язків між дисциплінами, що вивчаються. Мультимедійні матеріали можуть застосовуватися в контексті різних стилів навчання, сприйматися і засвоюватися людьми з різними психолого-віковими особливостями.

Використання сучасних засобів навчання (програмні: мультимедійні підручники, диски, універсальні енциклопедії, презентації, відео-, аудіоматеріали, ресурси Інтернету; обладнання: ПК, аудіо-, відеоапаратура, мультимедійний проектор, інтерактивна дошка) значно поліпшує якість подавання матеріалу заняття і ефективність його засвоєння студентами. Інформаційні технології навчання є різновидом комп'ютерних технологій, які об'єднують традиційну статичну візуальну інформацію (текст, графіку) і динамічну інформацію (мову, музику, відео, анімацію), обумовлюючи можливість одночасного впливу на зорові і слухові органи чуття студентів⁵.

Існують різні визначення поняття «комп'ютерна технологія»:

Комп'ютерна технологія – технологія, що описує порядок розробки, функціонування і застосування засобів обробки інформації різних видів.

Комп'ютерна технологія – це об'єднання кількох засобів представлення інформації в одній системі.

Як зазначалося вище, у цій статті ми будемо розглядати поняття «комп'ютерна технологія» як об'єднання в комп'ютерній системі засобів представлення інформації: тексту, звуку, графіки, мультиплікації, відеозображень, просторового моделювання, інтерактивної дошки. Таке об'єднання засобів забезпечує якісно новий рівень сприйняття інформації: людина не просто пасивно споглядає, а бере активну участь в тому, що відбувається. Лекції з використанням мультимедійних засобів одночасно

⁵ Филипенко С. Л. Сучасні та інноваційні підходи викладання англійської мови для студентів [Текст] / С. Л. Филипенко // Збірник наукових праць Донецького нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського. – Донецьк, 2009. – С. 12 – 13.

впливають на кілька органів чуття і тому викликають підвищений інтерес і увагу в аудиторії.

Існує велика кількість різних технологічних прийомів, націлених на розробку якісних матеріалів за допомогою мультимедійних засобів навчання. Наприклад, для того, щоб подана інформація була більш насиченою, такою, що запам'ятовується, і наочною – найчастіше застосовують апаратні мультимедійні засоби, і пакети прикладних програм, що дозволяють обробляти різні види інформації, такі як текст, графіка і звук.

У числі основних видів засобів інформаційних і комунікаційних технологій, що використовуються в освіті: автоматизовані навчальні системи, експертні навчальні системи, навчальні бази даних, навчальні бази знань, системи мультимедіа, системи віртуальної реальності, освітні комп'ютерні телекомунікаційні мережі.

При підборі мультимедійних засобів навчання викладачеві необхідно враховувати своєрідність і особливості конкретного навчального предмету, передбачати специфіку відповідної науки, її понятійного апарату, особливості методів дослідження її закономірностей. Мультимедійні засоби навчання мають відповідати цілям і завданням курсу навчання та органічно вписуватися в навчальний процес.

Застосування мультимедійних засобів у навчанні дозволяє:

- вирішити задачі гуманізації освіти;
- підвищити ефективність навчального процесу;
- розвинути професійно-особові якості студентів (здібність до самоосвіти, самовиховання, самонавчання, саморозвитку, творчі здібності, уміння застосовувати отримані знання з практики, пізнавальний інтерес, відношення до праці);
- розвинути комунікативні і соціальні здібності студентів;
- суттєво розширити можливості індивідуалізації і диференціації навчання за рахунок надання кожному студенту персонального педагога, роль якого виконує комп'ютер;

- визначити студента як активний суб'єкт пізнання, визнати його самоцінність;
- врахувати суб'єктивний досвід студента, його індивідуальні особливості;
- прищепити студенту навички роботи з сучасними технологіями, що сприяє його адаптації до соціальних умов, що швидко змінюються, для успішної реалізації своїх професійних завдань;
- інтенсифікувати всіх рівні освітнього процесу: підвищення ефективності і якості освітнього процесу за рахунок реалізації унікальних, з точки зору педагогічних вживань, можливостей мультимедійних технологій; забезпечення спонукальних мотивів до здобування освіти, що обумовлюють активізацію пізнавальної діяльності з використанням засобів мультимедіа.

Аналіз педагогічної літератури та наукових джерел дозволив виявити, що використання мультимедійних засобів в освітньому просторі дає нам змогу виокремити наступні їх особливості: якість зображення (яскраве, чітке і кольорове зображення на екрані); легке усунення недоліків та помилок у слайдах; детальне пояснення матеріалу або розгляд лише базових питань теми залежно від підготовленості студентів; коригування темпу й об'єму навчального матеріалу; значне підвищення рівня використання наочності на занятті; зростання продуктивності як практичного, так і лекційного заняття; Слід зазначити, що використання інформаційних технологій значно розширюють можливості викладачів, сприяють індивідуалізації навчання, активізації пізнавальної діяльності студентів; дають змогу максимально адаптувати процес навчання до їхніх індивідуальних особливостей. Комп'ютер використовується як допоміжний засіб для ефективного розв'язання вже існуючої системи дидактичних завдань. Змістом об'єкта засвоєння в комп'ютерній навчальній програмі цього типу є інформація, інструкції, обчислювальні операції, демонстрації тощо. Застосування комп'ютерів на практичних заняттях іноземної мови значно підвищує

інтенсивність навчального процесу, засвоюється значно більша кількість матеріалу, ніж за традиційного навчання⁶.

Комп'ютер став невід'ємною частиною сучасного світу як потужний засіб спілкування та навчання. Привабливість вивчення англійської мови посилюється доступністю Інтернету, що є джерелом будь якої інформації та ефективним навчальним інструментом. Концепція ІТТ в навчанні іноземної мови асоціюється з використанням Інтернету в навчальному процесі, оскільки він надає надійне, постійно поновлюване джерело навчальних матеріалів, як загального, так і фахового призначення.

Оскільки сучасні комп'ютери дають змогу із великою ефективністю відтворювати практично всі відомі дотепер види передачі інформації, вони можуть реалізувати адаптивні алгоритми в навчанні й забезпечити викладача об'єктивним і оперативним зворотним зв'язком про процес засвоєння навчального матеріалу.

Систематичне використання комп'ютера на уроці, зокрема систем презентацій, призводить до: підвищення якісного рівня використання наочності; підвищення продуктивності заняття; з'являється можливість організації проектної діяльності студентів зі створення навчальних програм під керівництвом викладачів; вчитель, що створює презентацію, змушений звертати величезну увагу на логіку подання навчального матеріалу, що позитивно позначається на рівні знань студентів; змінюються на краще взаємини з студентами, "далекими" від англійської мови, особливо тих, хто захоплюється комп'ютерною технікою; змінюється відношення до комп'ютера – студенти починають сприймати його як універсальний інструмент для роботи в будь-якій галузі людської діяльності⁷.

⁶ Петкова М. І. Формування інноваційного середовища під час навчання іноземним мовам [Текст] / М. І. Петкова // Збірник наукових праць. – Донецьк, 2010. – С 9– 11.

⁷ Петкова М. І. Формування інноваційного середовища під час навчання іноземним мовам [Текст] / М. І. Петкова // Збірник наукових праць. – Донецьк, 2010. – С. 12.

Комп'ютер забезпечує і всебічний (поточний, рубіжний, підсумковий) контроль навчального процесу. Контроль, як відомо, є невід'ємною частиною навчального процесу і виконує функцію зворотного зв'язку між студентом і викладачем. При використанні комп'ютера для контролю якості знань студентів досягається і велика об'єктивність оцінки. Крім того, комп'ютерний контроль дозволяє значно заощадити навчальний час, тому що здійснюється одночасна перевірка знань всіх студентів. Це дає можливість викладачу приділити більше уваги творчим аспектам роботи зі студентами⁸.

Необхідно відзначити, що комп'ютер знімає такий негативний психологічний фактор, як «страх». Під час традиційних аудиторних занять різні фактори (дефекти вимови, страх припуститися помилки, невміння уголос формулювати свої думки і т.п.) не дозволяють багатьом студентам показати свої реальні знання. Залишаючись „наодинці” з дисплеєм, учень, як правило, не відчуває скутості і намагається виявити максимум своїх знань.

Уже на першому етапі навчання англійської мови та німецької мови, у процесі постановки цілей і задач майбутньої пізнавальної діяльності студента викладач бере участь опосередковано: завдання студенту видає комп'ютер. Звичайно, викладач повинний приймати активну участь у складанні навчальних програм, що визначають послідовність дій студентів в рішенні тієї чи іншої задачі. Але в реалізації найважливішої психолого-педагогічної функції навчання – поданні і сприйнятті студентами цілей і задач навчально-пізнавальної діяльності – в умовах комп'ютеризації може відчуватися гострий дефіцит безпосереднього спілкування викладача й студента, живого слова вчителя⁹.

Використання відео формує не тільки зорову, але й мовну наочність. Реалізація останньої стимулює виникнення та закріплення у свідомості

⁸ Петкова М. І. Формування інноваційного середовища під час навчання іноземним мовам [Текст] / М. І. Петкова // Збірник наукових праць. – Донецьк, 2010. – С. 10

⁹ Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. праць ; [у 2-х ч.] ; [Текст] / [ред. кол.: І. А. Зязюн (голова) та ін.]. – К.-Вінниця : ДОВ «Вінниця», 2000. – С. 500/

студентів певних зразків-еталонів. Мова в художніх відеофільмах, функціонуючи в певних екстралінгвістичних умовах, організується у відповідні мовленнєві жанри та мовленнєві форми, що значно полегшує процес аудіювання, в той же час пропонуючи основу для висловлювання. Саме такий функціональний підхід і є оптимальним у процесі навчання експресивного мовлення. Окрім цього, використання відео під час вивчення мови допомагає вирішенню наступних завдань: підвищення мотивації навчання, інтенсифікація навчання, активізація студентів, самостійна робота студентів, підвищення якості знань студентів.

Дуже важливо не забувати про головну мету вивчення іноземної мови – оволодіти нею та вміти цією мовою спілкуватися. Саме тому все більш значущою стає схильність до посилення комунікативної спрямованості процесу навчання, зіставлення й наближення до справжнього спілкування у житті. Основними принципами сучасних методів є: рух від цілого до окремого, орієнтація занять на студента (*learner-centered lessons*), цілеспрямованість і змістовність занять, їх спрямованість на досягнення соціальної взаємодії за наявності віри у викладача в успіх своїх студентів, інтеграція мови та засвоєння її за допомогою знань з інших галузей наук¹⁰.

На основі сказаного вище, можна стверджувати, що інформаційні технології значно підвищує якість презентації навчального матеріалу та ефективність його засвоєння студентами, збагачує зміст освітнього процесу, підвищує мотивацію до вивчення англійської та німецької мов, створює умови для більш тісної співпраці між викладачами і студентами. Мультимедійні технології навчання мають відповідати цілям і завданням курсу навчання і органічно вписуватися у навчальний процес. Вони мають безперечні переваги над іншими навчальними технологіями. Це можливість поєднання логічного та образного способів освоєння інформації, активізація освітнього процесу за рахунок посилення наочності, інтерактивна взаємодія,

¹⁰ Петкова М. І. Формування інноваційного середовища під час навчання іноземним мовам [Текст] / М. І. Петкова // Збірник наукових праць. – Донецьк, 2010. С. 5 – 7.

що дає змогу управляти представленням інформації, індивідуально змінювати настройки, вивчати результати, змінювати швидкість подавання інформації та кількість повторювань, що повинні задовольняти індивідуальні академічні потреби. Мультимедійні технології навчання забезпечують гнучкість і інтеграцію різних типів мультимедійної навчальної інформації. Включаючись у навчальний процес, де використовуються мультимедійні технології навчання (мережні технології, електронні підручники) студент економічного факультету стає суб'єктом комунікативного спілкування з викладачем, що сприяє розвитку його самостійності і творчості в навчальній діяльності¹¹.

Проаналізувавши характерні особливості інформаційних технологій у навчальний процес, можна виокремити такі переваги навчання: встановлення дружньої атмосфери і взаємозв'язків між учасниками спілкування; студенти мають можливість бути більш незалежними і впевненими у собі; викладач заохочує студентів до співпраці, підбадьорює їх, вони не бояться робити помилки; студенти отримують можливість подолати страх перед мовним бар'єром; викладач не домінує; кожен студент залучений до роботи, має певне завдання; слабші студенти можуть отримати допомогу від сильніших; студенти можуть використовувати свої знання і досвід, набутий раніше.

Отже, інформаційні технології мають унікальну можливість надавати величезну кількість корисної і цікавої інформації в максимально зручній і доступній формі. Саме завдяки цьому вони знаходять широке застосування в різних сферах діяльності: в науці, освіті, професійному навчанні тощо.

Проте існують і певні недоліки, що виникають при використанні комп'ютерних технологій. Загальним недоліком більшості існуючих комп'ютерних засобів навчання залишається те, що після їх розробки знаходяться все нові можливості їх практичного застосування. Достатньо рідкісними є випадки створення комп'ютерних продуктів із заздалегідь

¹¹ Петкова М. І. Формування інноваційного середовища під час навчання іноземним мовам [Текст] / М. І. Петкова // Збірник наукових праць. – Донецьк, 2010. С. 24 – 26.

визначеними властивостями для реалізації певної методики навчання і рішення дидактичних задач. При розробці мультимедійних технологій, як правило, акцент робиться не на навчання, не на допомогу студентів, а на технологію програмної реалізації.

На наш погляд, до негативних аспектів застосування мультимедійних технологій можна віднести:

- **самостійне навчання.** Нажаль, не всі студенти здатні скористатися тією свободою, яку надають комп'ютерні матеріали, засновані на гіпертексті;
- **розсіювання уваги.** Часто заплутані і складні способи подання інформації можуть стати причиною відвернення користувача від матеріалу із-за різних невідповідностей. До того ж, нелінійна структура мультимедійної інформації піддає користувача "спокусі" слідувати за запропонованими посиланнями, що при невмілому використанні може спричинити відхилення від основного порядку викладу матеріалу. Великі об'єми інформації, що представляються мультимедійними, тобто комп'ютерними додатками, також можуть відволікати увагу в процесі навчання;
- **відсутність «зворотного зв'язку».** Як правило, «зворотний зв'язок» обмежується контролем відповідей на рівні «правильно-неправильно», і не підтримує можливості динамічного вибору різних стратегій навчання, і не надає подальших пояснень з приводу вірної або помилкової відповіді;
- **симуляції не завжди достатньо.** У багатьох випадках для студентів важливе проведення реальних дослідів своїми руками. Наприклад, для вивчення педагогічних технологій на заняттях з педагогіки не завжди можливо обійтися без практичних вправ;
- **недостатні навички педагогів.** Багато викладачів, особливо в зрілому віці, недостатньою мірою володіють навикам користування мультимедіа;
- **складність створення навчальних матеріалів.** Створення аудіо, відео, графіки і інших елементів мультимедіа набагато складніше, ніж написання традиційного тексту;

- часоємність. Самостійне створення методичного забезпечення з використанням мультимедійних технологій вимагає достатньо великих витрат часу;

- складнощі настройки і використання програмного і апаратного забезпечення. Для забезпечення ефективного педагогічного використання матеріалів створених за допомогою мультимедіа програмне і апаратне забезпечення має бути належним чином налаштоване. При цьому такі технології висувають вищі вимоги до якості та ресурсного складу використовуваних засобів інформаційних і комунікаційних технологій в порівнянні з простими засобами редагування і візуалізації текстів.

- проблеми доступу в телекомунікаційні мережі Internet. Недостатньо швидкий канал зв'язку означає низьку якість звуку, зображення, відео й інших мультимедіа-джерел інформації, що може негативно позначитися на якості навчального процесу.

- проблеми прочитання інформації з екрану комп'ютера. Інформацію на екрані комп'ютера чи проектора, не так легко читати, як друкарську. Великі об'єми тексту, зручніше читати на папері. У паперовому варіанті зручніше читати журнали і книги.

Враховуючи сказане вище, слід зазначити, що метою застосування відеоматеріалів та інших мультимедійних засобів є усунення прогалин у наочності викладання англійської та німецької мов у вищих навчальних закладах. Основні принципи створення відеоматеріалів з демонстраційного експерименту: ілюстративність (надають педагогу можливість ілюструвати практичне заняття, не розкриваючи змісту теми замість викладача); фрагментарність (надають можливість дозовано викладати матеріал, залежно від швидкості сприйняття студентами); методична інваріантність (відео фрагменти можна використовувати на розсуд викладача на різних етапах практичного заняття, переслідуючи різні методичні цілі); лаконічність (викладення більшої кількості інформації за короткий час, але ефективніше; у такий спосіб заощаджується час заняття); евристичність (подання нового

матеріалу настільки зрозуміло, щоб нові знання виявились доступними для свідомого засвоєння студентом).

Мультимедійні засоби навчання є універсальними, оскільки можуть бути використаними на різних етапах заняття: під час мотивації як постановка проблеми перед вивченням нового матеріалу; у поясненні нового матеріалу як ілюстрації; під час закріплення й узагальнення знань; для контролю знань.

Слід зазначити, що застосування мультимедійних засобів навчання у системі навчання іноземних мов у вищих навчальних закладах педагогічно доцільне. Мультимедійні засоби подання навчального матеріалу можна віднести, за частиною функцій, які ними підтримуються, до засобів унаочнення нового покоління. Для визначення місця мультимедійних засобів навчання у системі засобів навчання і у навчальному процесі, слід враховувати їх педагогічно доцільне застосування, що: сприяє розвитку у студентів наочно-образного мислення; стимулює увагу (мимовільну і довільну) на етапі подання навчального матеріалу; сприяє активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів; дає змогу пов'язати теоретичні питання, що вивчаються, з практикою; створює можливості для моделювання процесів і явищ; дає змогу у найбільш доступній формі систематизувати і класифікувати явища, що вивчаються, із застосуванням схем, таблиць, спеціальним чином форматованого тексту тощо; сприяє формуванню мотивації навчання, підвищує інтерес до навчання, створює установки на ефективне навчання; дає змогу досить швидко і просто оцінити рівень засвоєння навчального матеріалу суб'єктами навчання і групою (класом) у цілому.

Мультимедійні засоби навчання нового покоління мають: створюватися з дотримання вимог програм навчальних дисциплін у цілому, або окремих розділів чи тем курсу.

У межах узагальнення і повторення матеріалу мультимедіа-системи можуть охоплювати матеріал кількох практичних занять і використовуватися

вже не як джерело знань, а як основна або додаткова ілюстрація до повторення чи засіб відтворення та систематизації вже здобутих знань.

Висновки. Отже, мультимедійні технології навчання як запорука підвищення якості вивчення іноземних мов у вищих навчальних закладах надають процесу навчання специфічну новизну, та дають можливість відтворити за короткий час значний за обсягом матеріал, а також подати його в незвичному аспекті, викликати в студентів нові образи, деталізувати нечітко сформовані уявлення, поглибити здобуті знання¹².

Доцільність використання мультимедійних засобів навчання на практичних заняттях з іноземних мови визначаються за такими критеріями: вони мають сприяти підвищенню продуктивної праці та ефективності навчального процесу, забезпечувати постійне підвищення правильності навчальних дій студентів, підвищувати інтерес до вивчення іноземних мов, особливо професійного характеру, забезпечувати контроль за діями усіх студентів. Застосування комп'ютерів дає змогу розв'язати наступні навчальні задачі: розуміння мовних явищ; формування лінгвістичних здібностей завдяки мовним та мовленнєвим вправам; автоматизація мовних і мовленнєвих дій; створення професійно-побутових ситуацій спілкування¹³.

На основі сказаного вище, можна сформулювати основні методичні і дидактичні вимоги до використання мультимедійних засобів для навчання іноземних мов у вищих навчальних закладах, а саме: відповідність основним принципам навчання – свідомості, активності, індивідуалізації та інтенсифікації, а також основному методичному принципу – комунікативності; органічна єдність курсу, програми та навчально-методичного комплексу щодо змісту; використання техніко-дидактичних можливостей комп'ютера (кольору, графіки, звуку, анімації, функціональних

¹² Тукало М. Д. Мультимедійні системи навчання як новий методологічний засіб інтерактивного навчання [Текст] / М. Д. Тукало // Збірник наукових праць Академії педагогічних наук України. – К., 2006. С. 14 – 16.

¹³ Петкова М. І. Формування інноваційного середовища під час навчання іноземним мовам [Текст] / М. І. Петкова // Збірник наукових праць. – Донецьк, 2010. С. 12 – 14.

шумів та ін.); реагування комп'ютера на відповіді студентів (повідомлення про правильність/неправильність відповіді, надання можливості вибору кількох варіантів відповіді, підказка, консультація і т.п.); створення внутрішньої мотивації мовленнєвих дій; спрямованість на усунення й запобігання типових помилок при аудіюванні, читанні, вживанні мовних одиниць; використання явного і неявного оцінювання результатів роботи студента з програмою; орієнтація на «оригінальність» вправ курсу та мовних ігор (вони не мають дублювати види вправ, які можна виконувати без допомоги комп'ютера); сценарне оформлення програм, доступність, цікавість, ефективність.

Виконане ґрунтовне дослідження дає підстави стверджувати, що використання інформаційних технологій навчання у професійній діяльності викладача іноземних мов дає змогу удосконалити зміст навчання, методи та організаційні форми навчально-виховного процесу, забезпечити високий науковий і методичний рівень викладання, індивідуальний підхід у навчанні та підвищити ефективність подання нового матеріалу.